

dr hab. Paweł Grata, prof. UR

Rzeszów, 17.07.2018

Uniwersytet Rzeszowski

Wydział Socjologiczno-Historyczny

Instytut Historii

**Ocena dorobku naukowego, organizacyjnego oraz dydaktycznego
doktora Andrzeja Zawistowskiego, w tym wskazanej jako osiągnięcie naukowe
publikacji „Bilety do sklepu. Handel reglamentowany w PRL” (Wydawnictwo Naukowe
PWN, Warszawa 2017, ss. 544)**

**Ocena osiągnięcia naukowego wskazanego jako podstawa starań o uzyskanie stopnia
doktora habilitowanego**

Doktor Andrzej Zawistowski jest absolwentem studiów historycznych w Uniwersytecie Warszawskim, gdzie w roku 1998 uzyskał tytuł zawodowy magistra historii. Następnie podjął pracę w Kolegium Ekonomiczno-Społecznym Szkoły Głównej Handlowej i tam w roku 2007 uzyskał stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia. Od tego też roku jest zatrudniony na stanowisku adiunkta. Obok kariery akademickiej dr Andrzej Zawistowski przez kilka lat pracował w charakterze nauczyciela historii w niepublicznym liceum prowadzonym przez Szkołę Główną Handlową, a przez dekadę był zatrudniony w Biurze Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej, gdzie pełnił funkcje Naczelnika Wydziału Edukacji Publicznej, zastępcy Dyrektora Biura Edukacji Publicznej, a następnie w latach 2012-2016 był Dyrektorem Biura Edukacji Publicznej. Od roku 2017 dr Zawistowski jest kierownikiem Działu Historycznego Muzeum Powstania Warszawskiego.

Wskazany przez Habilitanta osiągnięciem naukowym wynikającym z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki jest publikacja pt. „Bilety do sklepu. Handel reglamentowany w PRL” (Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2017, ss. 544). Jest to praca poświęcona systemowi handlu reglamentowanego artykułami pierwszej potrzeby w powojennej Polsce. Jej celem było zbadanie uwarunkowań i okoliczności przypadków wprowadzania sprzedaży

kartkowej, sposobów jej realizacji, specyfiki funkcjonowania oraz skutków tej formy racjonowania towarów. Ten niezwykle ważny z punktu widzenia badań nad historią gospodarczą i społeczną Polski Ludowej nie doczekał się dotychczas całościowego opracowania naukowego. Mimo istnienia kilku prac o charakterze przyczynkarskim oraz wydanej w 2004 roku monografii Mariusza Jastrzęba na temat handlu reglamentowanego w Polsce w latach 1949-1956, opracowanie dra Andrzeja Zawistowskiego uznać należy za pierwszą podjętą na taką skalę próbę zmierzenia się z tak sformułowanym problemem badawczym. Wypełnia ono w ten sposób znaczącą lukę w polskiej historiografii, stanowiąc istotny wkład w rozwój badań historycznych.

Opracowanie liczy 544 strony, składa się ze wstępu, dwóch podzielonych na rozdziały i podrozdziały części, zakończenia, bibliografii, wykazu skrótów, indeksów nazwisk i towarów oraz ilustrowanej wkładki zawierającej kilkadziesiąt przykładów obowiązujących na ziemiach polskich w ciągu ostatnich stu lat dokumentów uprawniających do nabywania towarów reglamentowanych. Podział treści na dwie wyodrębnione części jest w pełni uzasadniony wyraźną odrębnością systemów reglamentacyjnych obowiązujących w Polsce Ludowej w jej pierwszych latach od tego, czym stać się taki system miał w ostatniej dekadzie funkcjonowania gospodarki centralnie planowanej. Konstrukcję pracy oceniam pozytywnie, chociaż pewne zastrzeżenia zgłosić należy do wyraźnych dysproporcji w rozmiarach zarówno obu zasadniczych części, jak też wchodzących w ich skład rozdziałów.

O ile znacząca różnica w objętości głównych części monografii jest zrozumiała i wynika ze znacznie bardziej rozbudowanego w ostatnich latach Polski Ludowej systemu reglamentacji, a także faktu, iż problemy z zaopatrzeniem w towary w okresie stalinizmu doczekały się już własnego opracowania, to trudno akceptować sytuację, w której niektóre rozdziały liczą zaledwie kilka, bądź kilkanaście stron, podczas, gdy najobszerniejszy w pracy rozdział 7 obejmuje aż 138 stron, czyli więcej niż cała część I pracy. Wydaje się, że przy opracowywaniu koncepcji struktury należało w większym stopniu zwrócić uwagę również na odpowiednie w niej proporcje i na przykład traktujące o krótkim okresie przejściowym (1950-1951) treści najkrótszego w pracy rozdziału 2 bez straty dla jakości tekstu można było umieścić w charakterze pierwszego podrozdziału w rozdziale 3. Podobnie charakterystykę rynku wewnętrznego wyodrębnioną w rozdziale 5 należało umieścić jako pierwszy podrozdział rozdziału 6, co byłoby tym bardziej uzasadnione w sytuacji, gdy treści w nim zawarte pojawiają się miejscami po raz wtóry właśnie w rozdziale szóstym. Poza tym wydaje się, że dość obszerne informacje wprowadzające, dotyczące kwestii teoretycznych i rozwoju historycznego handlu reglamentowanego, autor niepotrzebnie umieścił w formie „uwag

wprowadzających” we wstępie. Bardziej klasycznym i racjonalnym rozwiązaniem winno być przedstawienie ich w rozdziale 1, tradycyjnie mającym w opracowaniach historycznych charakter wstępny.

Mimo powyższych uwag należy docenić przemyślany i uzasadniony merytorycznie charakter konstrukcji. Potwierdzeniem tej tezy jest również wydzielenie na końcu części II pracy dwóch wymykających się układowi chronologiczno-problemowemu rozdziałów poświęconych budowanemu w sposób autonomiczny systemowi reglamentacji paliw płynnych oraz nieprawidłowościom i nadużyciom związanym z funkcjonowaniem w latach osiemdziesiątych rozbudowanego systemu reglamentacji kartkowej. Warto również podkreślić niezwykle cenną w kontekście tematu monografii i jej percepcji decyzję o zamieszczeniu w końcowej części publikacji indeksu towarów oraz ilustrowanej wkładki prezentującej czytelnikom, również tym, którzy z tytułowymi „biletami do sklepu” nigdy się z racji wieku nie zetknęli, formę obowiązujących przez blisko połowę istnienia Polski Ludowej kartek na towary reglamentowane.

Bardzo wysoko oceniam wykorzystany w pracy materiał źródłowy. Autor skorzystał z kilkudziesięciu placówek archiwalnych oraz licznych zespołów akt, co pozwoliło mu na pozyskanie bogatego zestawu informacji niezbędnych do odtworzenia procesów i zjawisk związanych z reglamentacją w okresie Polski Ludowej. Sięgnięcie do zespołów przechowywanych w terenowych placówkach archiwalnych pozwoliło znacząco wzbogacić pracę o treści egzemplifikujące funkcjonowanie systemu kartkowego na poziomie jego realizacji i wypunktować liczne różnice regionalne i lokalne występujące w tym względzie. Pozytywnie odnieść się należy również do zasobu źródeł drukowanych oraz opracowań, chociaż w tym zakresie można zgłosić pewne zastrzeżenia. Wydaje się, że przy omawianiu reglamentacji ostatnich lat PRL należało sięgnąć również do opublikowanych wywiadów z ówczesnymi przywódcami partii i państwa, czy też dążyć do wytworzenia w oparciu o rozmowy z żyjącymi świadkami, a nawet współtwórcami opisywanej rzeczywistości, kolejnych źródeł wywołanych (przykładem doradca ekonomiczny Edwarda Gierka prof. Paweł Bożyk). W kontekście opracowań widać pewien minimalizm autora w dążeniu do poszerzania zestawu wykorzystywanych pozycji, zwłaszcza w przypadku omawiania zagadnień pobocznych z punktu widzenia głównego problemu badawczego. Przykładem może być pominięcie przy omawianiu sytuacji zaopatrzeniowej na ziemiach wschodnich okupowanych przez Związek Radziecki pracy Włodzimierza Bonusiaka „Polityka ludnościowa i ekonomiczna ZSRR na okupowanych ziemiach polskich w latach 1939-1941 („Zachodnia Ukraina” i „Zachodnia Białoruś”)” (Rzeszów 2006), czy też oparty w większości

na jednej tylko pracy Zbigniewa Landaua obraz rynku wewnętrznego w PRL w drugiej połowie lat 70. kreowany w rozdziale piątym.

Jak już zaznaczono całość podzielona została na dwie zasadnicze części. Pierwsza traktuje o okresie 1944-1961 i przedstawia powojenny system aprowizacji kartkowej, zlikwidowanej formalnie z końcem roku 1948, reglamentację lat 1951-1953 oraz opracowany na początku lat sześćdziesiątych teoretyczny, jak się miało w przyszłości okazać, mechanizm reglamentacji artykułów w sytuacji nadzwyczajnej (wojennej). Części druga książki poświęcona została trwale zapisanemu w świadomości społecznej systemowi reglamentacji zbudowanemu w latach osiemdziesiątych, ale zainicjowanemu *de facto* wprowadzeniem w roku 1976 kartek na cukier i funkcjonującemu aż do połowy roku 1989, czyli utrzymującemu się do ostatecznej klęski realizowanego w Polsce przez ponad cztery dekady projektu gospodarki centralnie planowanej.

Przedstawioną przez dra Zawistowskiego monografię oceniam wysoko. W sposób precyzyjny, pełny i wyczerpujący odpowiada na postawione pytania badawcze, a zaprezentowane przez autora umiejętności warsztatowe potwierdzają zasadność starań o uzyskanie określonej stopniem doktora habilitowanego samodzielności naukowej. Wprowadzeniem do treści zasadniczej książki są wspomniane wyżej zamieszczone we wstępie „uwagi wprowadzające”, w których omówione zostały podstawowe kwestie teoretyczne i terminologiczne, typologia systemów reglamentacji oraz historyczne doświadczenia z nią związane.

W rozdziale 1 autor przedstawił zbudowany w Polsce tuż po wojnie i niezbędny w zaistniałych warunkach, stosowany w tym czasie również w wielu innych europejskich państwach, system reglamentacji artykułów pierwszej potrzeby. W kolejnych podrozdziałach omówione zostało formowanie systemu, jego rozwój oraz stopniowe ograniczanie i likwidację z końcem roku 1948. Likwidację jednak niepełną, o czym świadczyły zaprezentowane w rozdziale drugim przypadki reglamentacji opartej na obejmujących mieszkańców wybranych miejscowości i profesji bonach tłuszczowych, czy też reglamentacji doraźnej i żywiłowej. Mimo likwidacji w 1950 roku bonów tłuszczowych efektem pogarszających się stosunków zaopatrzeniowych stała się wprowadzona ponownie w roku kolejnym i omówiona w rozdziale trzecim reglamentacja oparta na bonach mięsno-tłuszczowych. Autor omawia w tym fragmencie zasięg i rozbudowę kolejnego już systemu racjonowania sprzedaży, ale i związane z nim problemy zakończone likwidacją reglamentacji już w roku 1953, połączoną jednak ze znaczącą podwyżką cen sprzedażnych artykułów pierwszej potrzeby (należy w tym miejscu zwrócić uwagę na pewne nieścisłości w obliczeniach w Tab. 44 na s. 132). Tę część

opracowania kończy wspomniany już rozdział traktujący o opracowaniu na początku lat sześćdziesiątych mechanizmu reglamentacji przygotowywanego na wypadek sytuacji nadzwyczajnej oraz przedstawiający modyfikacje tego systemu dokonywane w kolejnych latach.

Część drugą otwiera krótki rozdział ukazujący pogarszającą się sytuację na rynku wewnętrznym w Polsce w latach 70. oraz organizację handlu wewnętrznego w ostatnich kilkunastu latach obowiązywania systemu gospodarki centralnie planowanej. To nieco słabszy fragment książki, w którym ewidentnie brakło szerszej podstawy źródłowej, a także lepszego rozumienia zachodzących w gospodarce zjawisk (nie rozumiem np. pojęcia „dochodów poniżej minimum społecznego” – s. 157). Bardzo dobrze zostały natomiast zaprezentowane kolejne problemy, bezpośrednio związane z powracającym do peerelowskiej rzeczywistości systemem reglamentacji. W rozdziale 6 omówiono, na podstawie wcześniej opublikowanego artykułu, proces przygotowania i wprowadzania „biletów towarowych” na cukier, które stały się zapowiedzią tego, co w obrocie handlowym miało przyjść w dekadzie następnej. Podobnie określić należy pojawiające się zarówno w drugiej połowie lat siedemdziesiątych, jak i wśród strajkujących latem 1980 roku robotników postulaty wprowadzenia systemu kartkowego na inne artykuły pierwszej potrzeby, stanowiące, jak słusznie konstatuje autor w podsumowaniu rozdziału, dowód na klęskę gospodarki PRL.

Najdłuższy w monografii rozdział 7 prezentuje początki i budowę skomplikowanego systemu reglamentacji zainicjowanego wiosną 1981 roku i rozbudowywanego zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym w kolejnych miesiącach. Mimo, że rozdział wydaje się być nieco zbyt uszczegółowiony, a nawet przeładowany treścią należy podkreślić sposób, w jaki zachodzące w ówczesnej Polsce procesy związane z pracami koncepcyjnymi na rzecz wprowadzenia systemu kartkowego, jego stopniowego wchodzenia w życie (rozwiązania się „worka z kartkami”), zachodzących korekt w systemie, wreszcie jego uporządkowania tuż przed stanem wojennym (słusznie autor na s. 302 konstatuje, że w sposób raczej niezamierzony kartki stały się ponownie rozwiązaniem wojennym) zostały przedstawione. Osobny podrozdział poświęcony został reglamentacjom regionalnym i lokalnym oraz ich skutkom, na szczególne uznanie zasługują zestawienia zbiorcze obrazujące system reglamentacyjny widziany zarówno z perspektywy ogólnopolskiej, jak i lokalnej.

Dalsze losy budowanego przez cały rok 1981 systemu kartkowego omówione zostały w rozdziale kolejnym zatytułowanym „System dojrzały”. Zaprezentowano w nim obowiązujące w kolejnych latach reguły reglamentacji, zestawienia objętych nimi towarów oraz bardzo powolny i ryzykowny z punktu widzenia władz proces stopniowego odchodzenia

od reglamentacji. Przykładem zagrożeń z tym związanych stała się przedwczesna rezygnacja z kartek na tłuszcze i konieczność ich przywrócenia w roku 1984. Autor zwraca również uwagę na liberalizację zasad handlu rynkowego towarami reglamentowanymi, zwłaszcza mięsem, wskazuje też na problemy z dostępnością gwarantowanych wszak kartkami przydziałów. Podobnie jak w poprzednich rozdziałach precyzyjnie odtwarza proces podejmowania decyzji i związanych z nim zmieniających się koncepcji dochodzenia do celu, jakim miała być likwidacja reglamentacji. Co znamienne, władze PRL przewidywały zniesienie kartek na mięso dopiero w roku 1990, tymczasem stało się to nieco wcześniej, wraz z upadkiem systemu, który reglamentację swoją niewydolnością wygenerował.

W przedostatnim rozdziale omówione zostały kwestie związane z reglamentacją benzyny. Autor ponownie bardzo dobrze przedstawił prace koncepcyjne i powolne dochodzenie do stworzonego w 1982 systemu „załącznikowego”, zamienionego w dwa lata później na „klasyczny” system kartkowy, obowiązujący do końca roku 1988. W rozdziale omówiono również funkcjonowanie skomplikowanych zasad zaopatrywania w paliwa odbiorców, patologie z nim związane (np. kupowanie na zapas i przechowywanie dużych ilości benzyny przez obywateli, czy świadomość władz istnienia pokażnej szarej strefy na rynku paliw), a także skutki reglamentacji dla ograniczenia popytu na paliwa.

Rozdział ostatni uznać można za swego rodzaju podsumowanie bezsprzecznie patologicznej w gospodarce sytuacji, jaką pozostawał rozbudowany system reglamentacji. Podsumowaniem tym jest zaprezentowana w tej części pracy i nierozłącznie związana z kartkami sfera nadużyć, przestępstw i szarej strefy. W oparciu o zebrany materiał źródłowy autorowi udało się w sposób w miarę możliwości pełny przedstawić zarówno regulacje prawne związane z przestrzeganiem zasad reglamentacji, jak też szeroko egzemplifikowane podstawowe kategorie przekroczeń tych przepisów związane z nadużyciami w rozliczaniu kartek, ich wyludzaniem, fałszowaniem oraz alternatywnym obiegiem kart zaopatrzeniowych.

Całość pracy wieńczy zakończenie, w którym wyprowadzone zostały podsumowujące wnioski, zawierające podstawowe konstatacje wypływające z przeprowadzonych badań, ale też dowodzące dojrzałości warsztatowej autora. Nie do końca jestem natomiast przekonany do zasadności zamieszczenia w ostatniej części zakończenia przynależnych raczej naukom społecznym a nie humanistycznym rekomendacji dotyczących konieczności i zasad budowy sprawnego systemu zaopatrzenia reglamentowanego na wypadek sytuacji nadzwyczajnych. Doceniam walor interdyscyplinarności zawarty w tym rozwiązaniu, jednak moim zdaniem niepotrzebnie burzy ono spójność narracji w kończącej tekst części zwanej zakończeniem.

Mimo bardzo pozytywnej oceny przedstawionej do recenzji monografii sprzeciw budzi we mnie sposób wykorzystania w niej wcześniejszych prac Habilitanta podejmujących zagadnienia szczegółowe wchodzące w skład zasadniczego tematu badawczego. Autor informuje wprawdzie w odpowiednich miejscach w przypisach, że pewne fragmenty tekstu były już wcześniej przezeń publikowane, jednak uważam, że nie powinno to być jednoznaczne z dosłownym niemal wykorzystywaniem tych wcześniejszych publikacji w oryginalnym wszak dziele (problem dotyczy kilku niewielkich fragmentów książki). Wydaje się, że autor nie dochował w tym przypadku odpowiedniej staranności i winien, nawet korzystając z już wydanych wcześniej własnych prac, postarać się te fragmenty monografii napisać na nowo, unikając w ten sposób jakichkolwiek zarzutów.

Reasumując analizę osiągnięcia naukowego przedstawionego jako podstawę starań o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego powtórzyć należy pozytywną jego ocenę. Mimo zastrzeżeń bezwzględnie stanowi ono znaczący wkład do historiografii będąc równocześnie pierwszym tak obszernym i pełnym przybliżeniem problematyki handlu reglamentowanego w okresie Polski Ludowej, w pełni moim zdaniem spełniającym wymogi stawiane rozprawom habilitacyjnym.

Ocena pozostałego dorobku naukowego

Dorobek naukowo-badawczy Habilitanta koncentruje się na kilku zasadniczych blokach tematycznych. Obok prac poświęconych problematyce związanej z przedstawionym do oceny osiągnięciem naukowym wymienić należy przemiany społeczno-ekonomiczne w Polsce północno-wschodniej w latach PRL, kwestie związane z kryzysem gospodarki socjalistycznej w Polsce w latach 80. XX wieku oraz dzieje Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Podstawowy z punktu widzenia starań o stopień doktora habilitowanego nurt badań dra Zawistowskiego reprezentuje pięć prac, będących zapisem procesu dochodzenia do ustaleń naukowych zamieszczonych w przedstawionym do recenzji osiągnięciu naukowym, a także naturalnym elementem prezentacji częściowych wyników prowadzonych badań. Trzy z nich opublikowane zostały w prestiżowych czasopismach naukowych („Dzieje Najnowsze”, „Kwartalnik Historyczny” oraz „Studia Historiae Oeconomicae”), pozostałe w monografiach wieloautorских.

Istotne miejsce w ocenianym dorobku zajmują prace poświęcone przemianom społeczno-gospodarczym zachodzącym w okresie Polski Ludowej w jej północno-wschodniej części. Zdecydowanie najważniejszą z nich jest będąca zmienioną wersją rozprawy

doktorskiej monografia Zambrowskich Zakładów Przemysłu Bawełnianego, stanowiąca klasyczne w swej formie wartościowe opracowanie z zakresu najnowszej historii gospodarczej Polski. Oparta na solidnej podstawie źródłowej praca omawia okoliczności powstania, budowę i funkcjonowanie przedsiębiorstwa od pojawienia się koncepcji jego budowy do upadku systemu opartego na gospodarce centralnie planowanej, ukazuje także niezwykle silny wpływ zakładu na Zambrów i jego okolice. W swych badaniach nad problemami gospodarczymi Polski północno-wschodniej w okresie PRL podejmował również Habilitant zagadnienia szersze dotyczące uprzemysłowienia województwa białostockiego do roku 1970, upowszechnił także wiedzę na temat mało znanego, wzorowanego na rozwiązaniach radzieckich, ale niezrealizowanego ostatecznie eksperymentu z budową elektrowni torfowej w Wiźnie.

W ramach częściowo związanej z głównym osiągnięciem naukowym problematyki załamania i kryzysu gospodarki centralnie planowanej w Polsce dr Zawistowski był współautorem dwóch tekstów poświęconych próbom jej reformowania w latach 1980-1981 oraz 1981-1989, opublikował pracę na temat ekonomicznych kulisów upadku władzy PZPR w Polsce, był również współautorem ważnej edycji źródeł dotyczących spraw gospodarczych w dokumentach pierwszej „Solidarności” wytworzonych w okresie od sierpnia 1980 do końca czerwca 1981 roku. Do publikacji związanych z szeroko rozumianą gospodarką PRL można zaliczyć również syntetyczny tekst poświęcony zagadnieniom wzrostu gospodarczego w całym okresie powojennym, jego specyfice i realnym skutkom, wśród których, jak konstatuje, najważniejszym stał się upadek systemu.

Dorobek dra Zawistowskiego uzupełniają prace poświęcone historii jego *Alma Mater*, czyli Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Chronologicznie pierwszą był krótki przegląd przemian struktury organizacyjnej SGH/SGPiS po 1945 roku, kolejną obszerna, napisana wspólnie z Jackiem Luszniwiczem, historia 40 lat istnienia Wydziału Ekonomiczno-Społecznego, a następnie Kolegium Ekonomiczno-Społecznego SGH wydana w roku 2008. Opracowania nowsze, związane ze stuleciem uczelni, to współautorstwo tekstu na temat badań historyczno-gospodarczych w Szkole Głównej Handlowej, a także dwa krótkie przyczynki zamieszczone w monografii poświęconej zabytkowemu kampusowi uczelni. Pierwszy dotyczy jego odbudowy po II wojnie światowej, drugi przypomina rolę Domu Profesorskiego przy ul. Rakowieckiej, traktowanego w II połowie lat siedemdziesiątych jako nieformalną siedzibę KOR.

Reasumując, pozostały dorobek dydaktyczny Habilitanta ocenić należy pozytywnie. Składa się na niego jedna monografia, jedna edycja źródeł, jedna redakcja oraz dwie

współredakcje monografii zbiorowych, 9 artykułów w czasopiśmie naukowych oraz 14 rozdziałów w monografiach wieloautorskich, Habilitant wziął czynny udział w ośmiu konferencjach naukowych, w tym jednej zagranicznej. Nie jest to może dorobek zbyt obszerny w wymiarze ilościowym (i parametryzacyjnym), wyraźnie brakuje w nim opublikowanych recenzji prac naukowych, jednak jest to dorobek urozmaicony tematycznie i wartościowy merytorycznie. Dowodzi zarówno dużych umiejętności warsztatowych, jak też zdolności do podejmowania badań i rozwiązywania związanych z nim problemów w zakresie różnych zagadnień związanych przede wszystkim z historią gospodarczą i społeczną.

Ocena aktywności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej

Dr Andrzej Zawistowski jest doświadczonym wykładowcą akademickim, od blisko dwudziestu lat pracuje w charakterze wykładowcy w Szkole Głównej Handlowej, podstawowym wykładanym przez niego przedmiotem jest historia gospodarcza, w której specjalizuje się również w działalności naukowej. Jego aktywność zawodowa nie ogranicza się do pracy na rzecz uczelni, o czym świadczy wspomniana już wyżej droga kariery zawodowej realizowana poza Szkołą Główną Handlową. Pozwala ona Habilitantowi na zdobywanie dodatkowych doświadczeń ważnych w pracy naukowej. Jako dyrektor Biura Edukacji Publicznej IPN sprawował w latach 2012-2016 nadzór nad jedenastoma centralnymi projektami badawczymi realizowanymi przez tę instytucję. W roku 2008 kierował projektem badawczym związanym z historią Kolegium Ekonomiczno-Społecznego SGH, był również członkiem zespołów realizujących projekty w ramach badań statutowych Szkoły Głównej Handlowej, wziął udział w jednym projekcie finansowanym bezpośrednio przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Za swą działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną otrzymał dwie nagrody indywidualne Rektora SGH, a także wyróżnienie studentów tej uczelni dla najlepszych wykładowców, w roku 2010 został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi przyznany przez Prezydenta Rzeczypospolitej.

Dr Andrzej Zawistowski współprzewodniczył komitetom organizacyjnym dwóch międzynarodowych konferencji naukowych z cyklu „Gospodarcza żelazna kurtyna” (2014, 2015), był także przewodniczącym Rady Programowej miesięcznika historycznego „pamięć.pl” wydawanego przez Instytut Pamięci Narodowej. Jest członkiem-założycielem Polskiego Towarzystwa Historii Gospodarczej, jako dyrektor Biura Edukacji Publicznej IPN nawiązał współpracę tej instytucji z Polskim Towarzystwem Historycznym, czego efektem stało się partnerstwo w zakresie organizacji Olimpiady Historycznej, jak też wsparcie przez

Instytut Pamięci Narodowej XIX Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Szczecinie w 2014 roku.

Na szczególne podkreślenie zasługuje aktywność Habilitanta w zakresie popularyzacji nauki. Po uzyskaniu stopnia doktora opublikował on aż 99 tekstów popularnonaukowych, część z nich ukazała się w kilkunastu językach obcych. Brał również udział w opracowaniu kilkudziesięciu materiałów o charakterze edukacyjnym takich jak scenariusze lekcji, projekty edukacyjne, kalendarze, wystawy oraz historyczne gry planszowe, wśród których najbardziej znana jest gra planszowa „Kolejka” tłumaczona na wiele języków obcych. Do katalogu aktywności w zakresie popularyzacji nauki zaliczyć również można prowadzenie wykładów, seminariów, warsztatów i lekcji na różnych poziomach nauczania, udział w organizacji Festiwalu Nauki, Pikniku Naukowego, Nocy Muzeów i Nocy Bibliotek, czy też aktywność w mediach. Dr Zawistowski był członkiem kapituły nagród „Kustosz Pamięci Narodowej” oraz „Świadek Historii”, a także jury konkursu „Audycja Historyczna Roku”.

Aktywność dydaktyczną, organizacyjną i popularyzatorską dra Andrzeja Zawistowskiego ocenić należy pozytywnie. Brakuje wprawdzie wśród osiągnięć tego typu szerszej współpracy międzynarodowej w zakresie badań historycznych, czy własnych projektów grantowych realizowanych ze środków pozyskiwanych w trybie konkursowym, a nawet udziału w tego typu projektach, jednak nie wpływa to na ostateczną pozytywną opinię na temat tej części aktywności Habilitanta.

Konkluzje

Podsumowując ocenę dorobku naukowego, dydaktycznego oraz organizacyjnego dra Andrzeja Zawistowskiego należy podkreślić wysoką jakość dorobku naukowego, spore doświadczenie dydaktyczne i dużą aktywność organizacyjną, a zwłaszcza popularyzatorską. Przedstawione do oceny główne osiągnięcie naukowe w pełni spełnia wymogi stawiane w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego, stanowiąc znaczący wkład w badania nad dziejami społecznymi i gospodarczymi Polski Ludowej. Pozytywna ocena całości dorobku naukowego Habilitanta uzyskanego po otrzymaniu stopnia doktora upoważnia mnie do stwierdzenia, że spełnia on warunki określone w art. 16 ustawy z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym (z późniejszymi zmianami) i uzasadnia nadanie doktorowi Andrzejowi Zawistowskiemu stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie historia.

